

Margareta Turkalj Podmanicki

**povjesničarka umjetnosti,
predavačica na Odsjeku za likovnu
umjetnost Umjetničke akademije
Sveučilišta u Osijeku**

**Sakralna arhitektura prve polovice
18. stoljeća na području današnje
Đakovačko-osječke nadbiskupije**

**doktorska disertacija
mentorica: dr. sc. Katarina Horvat-Levaj,
znanstvena savjetnica u trajnom zvanju**

**Disertacija je obranjena 16. ožujka 2015.
godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta
u Zagrebu, pred povjerenstvom:
dr. sc. Dubravka Botica, doc. (predsjednica)
dr. sc. Sanja Cvetnić, red. prof.
dr. sc. Andrej Žmegač, znan. savj.**

SAŽETAK

Doktorska disertacija dr.sc. Margarete Turkalj Podmanicki napisana je na 334 stranice, a sastoji se od sedam poglavlja, zaključka, popisa literature, priloga i kataloga objekata. Citati i spoznaje drugih autora navedeni su u 670 fusnota kroz cijeli rad kao i popisu literature (arhivski, tiskani i internetski izvori). U radu se istražuju uvjeti i načini prihvaćanja baroknog stila na području istočne Hrvatske, odnosno teritorija koji je danas pod crkvenom nadležnošću Đakovačko-osječke nadbiskupije. Budući da tamošnja sakralna arhitektura prve polovice 18. stoljeća pokazuje tipološke i oblikovne razlike u odnosu na istovremenu arhitekturu na drugim područjima kontinentalne Hrvatske, namjera je autorice utvrditi ishodišta novog stila. Ona su pak prepoznata na području i u okolici Beča te na teritoriju nekadašnje Ugarske što je logično s obzirom na činjenicu da se istočna Hrvatska nakon oslobođenja od Osmanlija našla pod izravnom upravom Habsburške Monarhije i njezina središta u Beču.

U razdoblju intenzivne revitalizacije i rekrstijanizacije tog područja glavni kreativni impulsi dolazili su iz sjedišta Monarhije (Beča) i to ponajviše iz samog političkog vrha (Dvorska komora, princ Eugen Savojski) te pripadnika europskog plemstva koji stječu veleposjede na novoosvojenim područjima. Pri tome su bili angažirani strani arhitekti među kojima se mogu prepoznati Johann Lucas von Hildebrandt i njegov sljedbenik Franz Anton Pilgram, a zatim i brojni graditelji Dunavskog graditeljskog kruga koji su djelatni na podunavskom području Habsburške Monarhije, naročito na prostoru oslobođenom od Osmanlija. Kao specifičnost se javljaju primjeri crkvene arhitekture koji su po svoj prilici rad vojnih inženjera koji su tada prisutni na velikim graditeljskim pothvatima izgradnje utvrda u Osijeku i Slavonskom Brodu, odnosno na graničnom području prema Osmanskom Carstvu.

Istovremeno s tim kvalitetnim primjerima koji prate suvremene trendove austrijskog i mađarskog baroka, u većem broju javlja se i skromnija crkvena arhitektura koja nastavlja graditeljsku praksu prethodnih razdoblja, tradicionalnih tlocrtno-prostornih rješenja s tek minimalnim prilagodbama koje zahtijevaju nove potrebe crkve i liturgije.

U istraživanju autorica koristi arhivske izvore, istraživanje građevina *in situ* i njezinih komparativnih primjera na području nekadašnje Ugarske i pokrajine Donje Austrije te proučava tipologiju sakralne arhitekture na temelju čega je došla do važnih spoznaja o porijeklu, razvoju i utjecaju prvih baroknih sakralnih građevina na području današnje Đakovačko-osječke nadbiskupije. x